

Regeringskansliet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU 2023:19), dnr U2023/02898

Kommentarer till utredningens huvudförslag

Jönköping University (JU) ser positivt på utredningens huvudförslag, dvs. inrättandet av tre nya myndigheter som tillsammans ska fördela all statlig extern finansiering av forskning och innovation. JU ser flera fördelar med huvudförslaget jämfört med alternativet med två nya myndigheter i stället för tre. Exempelvis innebär huvudförslaget att det blir en större riskspridning och sannolikt även en större dynamik i systemet för statlig extern finansiering av forskning och innovation.

JU:s förhoppning är att införandet av den föreslagna myndighetsstrukturen kommer att leda till att de forsknings- och innovationsfinansierande myndigheterna fördelar och i övrigt använder resurser på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt, fattar snabbare beslut samt ger snabbare och mer utförlig återkoppling till de som ansöker om finansiering. Vi menar dock att det är optimistiskt att tro att den föreslagna myndighetsstrukturen på ett väsentligt sätt kommer att minska den administrativa bördan för den enskilda forskaren.

JU ser det som positivt om personalrelaterade kostnader kan frigöras vid de tre nya myndigheterna, men en eventuell sänkning av myndigheternas förvaltningsanslag bör gå hand i hand med en lika stor höjning av deras sakanslag.

Samtidigt som JU ser positivt på utredningens huvudförslag vill vi betona vikten av att minskningen av antalet forsknings- och innovationsfinansierande myndigheter inte leder till att forskningen och innovationen får ett snävare innehållsligt fokus eller att mindre lärosäten får försämrade möjligheter att erhålla finansiering. Det är också viktigt att det inte blir mindre fokus på forskning där lärosäten samverkar med näringslivet eller samhället.

Vidare är det centralt att fördelningen av uppdrag mellan de tre nya myndigheterna blir tydlig och att införandet av den nya myndighetsstrukturen leder till en förbättrad samordning mellan de forsknings- och innovationsfinansierande myndigheterna.

Avslutningsvis efterlyser JU, i linje med vad som framförs i kapitel 8.3 i utredningens slutbetänkande, en översyn av *hela* det svenska systemet för finansiering av forskning och innovation, inte bara den statliga externa finansieringen. Systemet som helhet behöver ge lärosäten de ekonomiska förutsättningar som krävs för att bedriva forskning och utbildning av hög kvalitet.

Kommentarer till enskilda delar av slutbetänkandet

I detta avsnitt kommenterar vi de enskilda delar av slutbetänkandet som vi har bedömt som mest angelägna att kommentera.

5.3 Sju kriterier för framtidens statliga externa finansiering av forskning och innovation

JU instämmer i utredningens förslag att framtidens statliga externa finansiering av forskning och innovation ska utgå från de sju kriterier som utredningen presenterar. Vi ser det som särskilt positivt att kopplingen mellan forskning och utbildning är en del av kriterierna.

6.4.1 Vetenskapsmyndigheten

JU vill betona vikten av att Vetenskapsmyndigheten organiseras på ett sätt som skapar likvärdiga förutsättningar för alla forskningsområden. En risk som vi ser med den föreslagna strukturen, där fyra vetenskapliga råd har ansvar för olika vetenskapsområden, är att tvärvetenskaplig forskning hamnar i kläm. Utbildningsvetenskaplig forskning är ett exempel på forskning som skulle kunna drabbas av detta. I utredningens förslag ingår utbildningsvetenskap i det vetenskapliga rådet för samhällsvetenskap, humaniora och konst, men utbildningsvetenskap är betydligt bredare än så. Med den föreslagna strukturen finns det en risk att finansieringen av utbildningsvetenskaplig forskning minskar och att utvecklingen inom fältet därmed stannar av. Detta vore mycket olyckligt med tanke på den utbildningsvetenskapliga forskningens betydelse för samhället.

Även ansvarsfördelningen mellan Vetenskapsmyndigheten och Myndigheten för strategisk forskning kan ses som problematisk i relation till forskning om skola och utbildning. JU ser det som bekymmersamt att ansvaret för grundforskning respektive utmaningsdriven forskning om skola och utbildning hamnar hos olika myndigheter när det snarare vore gynnsamt att föra dessa två typer av utbildningsvetenskaplig forskning närmare varandra. Dessutom vill JU framhålla att det finns en risk att strategisk forskning om skola och utbildning bekräftar politiska ställningstaganden i stället för att formulera forskningsproblem som är relevanta för skolan.

6.4.2 Myndigheten för strategisk forskning

Myndighetens styrelse

JU motsätter sig utredningens förslag att samtliga nio ledamöter i styrelsen för Myndigheten för strategisk forskning ska utses av regeringen. Vi ser en fara med en så hög grad av politisk styrning av denna myndighet. Det vore önskvärt att ledamöter till styrelsen för Myndigheten för strategisk forskning utses på samma sätt som föreslås för Vetenskapsmyndigheten, dvs. att sex av ledamöterna utses av forskarsamhället och tre av ledamöterna av regeringen.

Test- och demonstrationsanläggningar

JU vill framhålla vikten av att alla relevanta aktörer ges jämlika möjligheter att nyttja svenska test- och demonstrationsanläggningar för forskning och innovation.

Det är även angeläget att genom sekretessavtal eller andra åtgärder säkra att idéer och kunskap från svenska test- och demonstrationsanläggningar inte sprids eller används av andra.

6.4.3 Innovationsmyndigheten

JU vill understryka vikten av att en innovationsmyndighet stödjer forskning för innovation som kan bidra till en bred kunskapsutveckling för hela näringslivet och samhället, speciellt genom att skapa stödstrukturer och förutsättningar som gör att forskning i samverkan med små och medelstora företag kan bidra till en utvecklad innovationskraft i hela värdekedjan.

6.5.5 Förändringar i finansiering av forskning och innovation

JU delar utredningens bedömning att Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör bevilja medel för fyra års doktorandstudier i de fall syftet är att finansiera forskarutbildning.

JU delar även utredningens bedömning att Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten bör undvika att ställa formella krav på samfinansiering från lärosäten vid utlysning av medel, förutom vid finansiering av forskningsinfrastruktur.

6.6.2 Balans mellan extern finansiering och basanslag och 8.3.2 Tankar kring basanslagens storlek

JU vill framhålla att basanslagen för forskning och forskarutbildning måste ökas för att bibehålla hög kvalitet i forskning och utbildning. Vi menar att det är avgörande att basanslagen täcker kostnaderna för den tid som lärosäten lägger på att ansöka om extern finansiering. Detta är särskilt viktigt för mindre lärosäten, där resurser är mer begränsade. En höjning av basanslagen skulle också vara en viktig del i att säkerställa att den forskning och utbildning som bedrivs i Sverige har en vid geografisk spridning.

Utöver detta stödjer JU en kvalitetsbaserad fördelning av basanslagen. Denna bör grundas på specificerade och transparenta utvärderingskriterier som främjar lärosätenas strategiska profilering för att bidra till att stärka forskningens kvalitet.

6.6.4 Kommunikation

Även om utredningen inte uttryckligen föreslår en utökning av de forsknings- och innovationsfinansierande myndigheternas uppdrag gällande forskningskommunikation, vill JU framhålla att forskningskommunikation framför allt är en uppgift för forskningsutförarna och att vi därför inte ser något behov att utöka de forsknings- och innovationsfinansierande myndigheternas uppdrag på detta område. En utökning av uppdraget skulle dessutom kunna leda till att forskningsutförarna får ökade kostnader för samordning.

De nya myndigheternas namn

JU önskar att de föreslagna namnen Vetenskapsmyndigheten och Myndigheten för strategisk forskning ses över. Det skulle kunna uppfattas som att det finns en hierarki mellan myndigheterna, där den forskning som kommer att finansieras av Vetenskapsmyndigheten är mer vetenskaplig.

I detta ärende har rektor Agneta Marell beslutat. Lucia Naldi, vicerektor för forskning, och Daniel Eriksson, kvalitetshandläggare, har varit föredragande. Ärendet har förankrats bland samtliga forskningschefer.

Agneta Marell
Rektor, Jönköping University